

Nükleer Çözüm Değil Risk

EMO 48. Dönem Yönetim Kurulu, son aylarda birincil enerji kaynaklarındaki fiyat artışlarıyla ortaya çıkan enerji krizine karşı, nükleer enerjinin çözüm olarak sunulması konusunda 20 Nisan 2022 tarihinde açıklama yaptı. Avrupa'da nükleer santrallerin kapatılmalarının ertelenmesi tartışmalarının, büyük ölçüde Rusya'ya bağımlı oldukları doğalgazın payının sınırlandırılması fikri etrafında şekillendiği, ülkemizdeki nükleer santralın ise zaten bütünüyle Rusya'ya bağımlı olduğu vurgulanan açıklamada, "Rusya'ya olan petrol, doğalgaz ve ithal kömür bağımlılığımızın yanına nükleerin de eklenmesi, arz güvenliğinin yanında ülke güvenliği için de risk yaratacaktır" uyarısı yapıldı.

Ülkemizde inşa edilen Akkuyu Nükleer Santrali, dünya genelinde "yap-işlet-sahip ol" modeliyle hayata geçirilmek istenen tek santraldir. Devreye girdiğinde Türkiye, kendi topraklarında yabancı bir devletin nükleer santral kurmasına izin veren dünyadaki tek ülke olacaktır. Teknolojisinden, yakıtından, işletmesine kadar bütünüyle dışa bağımlı olmaktan öte bu santral, Rusya'nın uluslararası anlaşmayla korunan ülkemizdeki mülkü niteliğindedir. Ülkemizin bu santralın kurulmasından kaynaklı herhangi bir çıkarı söz konusu değildir. Aksine bir dizi yükümlülük ve risk üstlenilmektedir. Dahası 8 Mart 2022 tarihli 7381 sayılı Nükleer Düzenleme Kanunu ile atıklar ve kaza sorumluluklarının üstlenilmiş olması alınan riskin boyutunu ciddi oranda artırmıştır. Santralın kurulacağı yaklaşık 225 hektarlık ülke toprağı, kamuya kapalı ve Rusya'nın hak sahibi olduğu "yasaklı bir bölge" haline gelmiştir.

Rusya'ya, 15 yıl boyunca burada üretilecek elektriğin yarısına 12,35 dolar sentlik (yaklaşık 1,8 TL) alım garantisi verilmiştir. Kanun niteliğindeki uluslararası anlaşmayla garanti edilen bu rakam, karaborsa olarak tabir edilen serbest piyasada oluşan ortalama piyasa takas fiyatı üzerinde de uzun vadeli olumsuz sonuçlar doğuracak-

tır. Hesaplamalarımıza göre, 15 yılda 285 milyar kWh enerji karşılığında Rusya'ya en az 35,2 milyar dolar (Yaklaşık 514 milyar TL) ödenecektir. Dahası enerjinin diğer yarısı serbest piyasada işlem görecektir. Serbest piyasada hangi rakamlardan satılacağı belirsiz olsa da 15 yıl boyunca yenilenebilir kaynakların gelişimi üzerinde olumsuz etkileri olacağı şimdiden ifade edilebilir. Doğalgaz ve ithal kömür için verilen alım garantileri biter bitmez bu santrallerin serbest piyasa şartlarında rekabet edemez duruma düşerek atıl kapasiteye dönüşmüş olduğu düşünülürse ve üretim maliyeti daha düşük santrallerin atıl kaldığı, kapatılmaları için kapasite teşviki adı altında ekstra ödemeler yapıldığı hatırlanırsa nükleer santralın arz güvenliğine hizmet edeceğini varsaymak doğru değildir.

Şu anda yaşanan enerji krizi, kurulu güç ve santral eksikliğinden değil, yıllar içinde alım garantileriyle pahalı ithal kaynaklara dayalı üretim tesislerinin payının yükseltilmesinden kaynaklanmaktadır. Maliyetleri artan doğalgaz ve ithal kömüre bağımlılığa, daha pahalı olan nükleerin çözüm olarak sunulması akla aykırıdır. Avrupa ülkelerinde nükleer santrallerin kapatılmalarının ertelenmesi tartışmaları, büyük ölçüde Rusya'ya bağımlı olduk-

ları doğalgazın payının sınırlandırılması fikri etrafında şekillenmektedir. Oysa ülkemizde yapımı süren nükleer santral zaten bütünüyle Rusya'ya bağımlıdır. Rusya'ya olan petrol, doğalgaz ve ithal kömür bağımlılığımızın yanına nükleerin de eklenmesi, arz güvenliğinin yanında ülke güvenliği için de risk yaratacaktır.

Arz güvenliği korunarak, dünya genelinde spot piyasalarda dalgalanan enerji maliyetlerinden etkilenmemenin yolu, enerji verimliliği olanaklarının değerlendirilmesinden ve enerji alanının merkezi bir plan ve kamusal bir anlayışla ele alınmasından geçmektedir. Akkuyu Nükleer Santralının finansmanında kullanılacak en az 514 milyar TL olması beklenen kamu kaynağı, yenilenebilir enerji yatırımlarına ve enerjinin etkin kullanılmasını sağlayacak teknolojileri geliştirmeye yönlendirilmelidir. Önümüzdeki dönemde, kısıtlı kamu kaynaklarının, kısa ve orta vadede atıl kalacak "çılgın" projelere değil, toplum yararına sonuç üretecek yatırımlara yönlendirilmesini bekliyoruz. Enerji yönetimi siyasi ve ticari çıkarlardan uzak, şirketlerin çıkarlarını değil, toplum yararını koruyacak özerk bir yapılanmaya bırakılmadan; enerji güvenliği sağlanamayacağı gibi enerji maliyetleri ülkemizdeki enflasyonu körükleyen ana unsurlardan biri olmaya devam edecektir.